

LIVE ACTIVITIES OF OSTRICH IN FARM BREEDING

ŽIVOTNÍ AKTIVITY PŠTROSA DVOUPRSTÉHO VE FARMOVÉM CHOVU

Hrbková E., Pokludová M.

Ústav chovu a šlechtění zvířat, Agronomická fakulta, Mendelova zemědělská a lesnická univerzita v Brně, Zemědělská 1, 613 00 Brno, Česká republika

E-mail: xh.e@seznam.cz, marca.pok@post.cz

ABSTRACT

The aim of this study was a map of life's activities of ostrich in farm at Czech Republic. The observation was provided on ostrich farm in Doubravice nad Svitavou. Has been observe a stud – triad, it means one male and two female. Were observed and analyzed 12 activities – for example: feeding, drinking, pecking, defecation, movement, standing, sitting, comfort behaviour, voice, running, mating and other activities. Data were recorded in to the ethograms in 5minutes intervals from 7 to 19 hours. Notations were drown into ethograms and then percentage occurrence of particular activities were evaluated in the frames of day.

Key words: ostrich, behaviour, farm breeding, ethology

ABSTRAKT

Cílem práce bylo zmapovat životní aktivity pštrosa dvouprstého v podmínkách faremního chovu v ČR. Pozorování byla prováděna na pštrosí farmě v Doubravici nad Svitavou. K praktickému sledování byla k dispozici chovná triáda, která čítala jednoho samce a dvě samice. Bylo sledováno a analyzováno těchto dvanáct denních aktivit: příjem potravy, pití, zobání, kálení, pohyb, stání, sezení (sed na patách), komfortní chování, hlasové projevy, běh, tok s pářením a jiné činnosti. Pozorování probíhala vždy od 7 do 19 hodin a aktivity byly zaznamenávány do etogramů v 5-ti minutových intervalech. Pro sledování byla použita tzv. přímá metoda. Zjištěná data byla přepočtena na % zastoupení aktivit v rámci dne u jednotlivých zvířat a také byly vyhodnoceny rozdíly mezi samcem a samicemi.

Klíčová slova: pštros, chování, farmový chov, etologie

ÚVOD

Stále silněji se projevují dvě cesty v zemědělské produkci, které budou mít perspektivu. Na straně jedné je to důraz na skutečně efektivní velkovýrobu, na straně druhé pak úsilí odvážných zemědělců specializovat se a přicházet s novinkami, které tu ještě nebyly. Jednou z novinek je i faremní chov pštrosů.

Obstát na agrárním trhu bude stále těžší, nezbytné bude jít dolů s cenou, čili snižovat výrobní náklady. Český venkov s vesničkami vypadá jinak, než nedozírné lány na americkém středozápadě. Malým farmářům, kteří takovou krajinu spoluvytvářejí, však ani masívní bruselské dotace nestačí. Sedláků ubývá, velkým zemědělským podnikům konkurovat nestačí.

Záchranou je tak dobrý nápad, který umožní proniknout na obsazený trh. Třeba pštosím masem, ještě lépe třeba takové speciality přitáhnou klientelu pro agroturistiku. Základem úspěchu je přitom co největší zhodnocení práce. Pro někoho jsou to břemena, pro jiného příležitost, jak využít suroviny z vlastních zdrojů k rozvinutí další výroby.

Toto velmi zajímavé odvětví zemědělské výroby – chov pštrosa je u nás stále ještě “v plenkách” a pro svůj rozvoj jistě potřebuje i dostatek informací. Pro každého chovatele je důležité poznat zvířata, která chová, vědět jaké mají potřeby a jak eliminovat stresující vlivy. Každý chovatel by se měl snažit optimalizovat welfare svého chovu a proto musí znát chování zvířat.

Cílem této práce tedy bylo zjistit zastoupení vybraných životních aktivit u chovné triády pštrosa dvouprstého ve farmovém chovu a zhodnotit rozdíly v chování mezi samcem a samicemi.

MATERIÁL A METODIKA

Pozorování probíhalo na pštrosí farmě pana Marka Kubička v Doubravících nad Svitavou. Sledovaným zvířetem byl pštros dvouprstý černokrký (čistá linie). Byla sledována tzv. chovná triáda složená z jednoho samce a dvou samic. Ustájení zvířat je zajištěno ve foliovnicích, na které navazují výběhy, samostatné pro každou chovnou triádu. Plocha ustájení pro chovné trio je 60 m² (20 m²/kus) a plocha výběhu činí zhruba 1 500 m². V ustajovací ploše se nachází krmítko a nádoba na vodu.

Etologické pozorování bylo prováděno v letech 2003 – 2004. Své pozorování jsem zaměřila na sledování chování chovné triády. Snažila jsem se také o porovnání chování zvířat mezi sebou. Zvířata byla sledována v období bez kuřat, tedy v období, kdy u nich dochází k toku a páření.

Pozorování bylo prováděno od 07:00 do 19:00 v pětiminutových intervalech. Mými stanovišti pro pozorování byla krmná chodba ustajovacího prostoru sledovaných zvířat a přístupová cesta u venkovních výběhů. Z technických a bezpečnostních důvodů nebylo možno provádět pozorování v nočních hodinách.

Výsledky pozorování byly zapisovány do předem připravených tabulek (etogramů), pro každé zvíře zvlášť.

Pozorované aktivity:

- příjem potravy –příjem krmiva přímo z krmítka a pasení se ve výběhu

- pítí – viditelný příjem vody zvířetem
- zobání – zobání mimo vyhrazená krmítka. Jednalo se především o malé kamínky (grit)
- kálení
- pohyb – jedná se o chůzi na. K rychlejším pohybům docházelo v případě narušení zvenčí
- stání na místě – tato aktivita byla spojena s pozorováním okolního prostředí, může být také odpočinkem
- sezení na patách (ležení) – odpočinek zvířat „v leže“ bez ostatních aktivit
- běh – velmi rychlý pohyb. K běhu docházelo především ve výběhu, občas i v ustajovacím prostoru
- komfortní chování – péče o vlastní tělo. Načechrávání a probírání peří zobákem, otírání hlavy o běháky, protahování křídel a běháků, zívání
- projev toku, páření – do této aktivity jsem zařadila napařování, mávání křídel, ... pokus o spáření a vlastní spáření
- hlasové projevy – „brumlání“, houkání, syčení, cvakání zobákem
- jiné chování – do aktivity jiné chování jsem zařadila aktivity plynoucí z nudy, jako např. ožďibování folie, zavěšených řetízků na bráně,...

Zjištěné aktivity byly poté přepočteny na % četnost v rámci sledované doby u jednotlivých zvířat.

VÝSLEDKY A DISKUZE

Ze získaných údajů bylo vypočteno procentické zastoupení všech aktivit během dne. (viz. tab. 1.).

Aktivity související s příjmem potravy jsou poměrně vyrovnané a pohybují se v rozmezí 11,05 až 13,76 % sledovaného období. To stejné se týká rovněž pítí, zobání i kálení, kdy u těchto aktivit nebyly zaznamenány velké výkyvy.

Nejdelší dobu věnovali pštrosové pohybu a to kohout 25,51 %, slepice 2 - 19,76 % a slepice 1 se pohybovala nejméně pouze 10,98 %. Opačnou tendenci měla aktivita stání a ležení, kdy u zvířat, které vykazovaly vyšší pohyb byly tyto aktivity méně časté. Např. u kohouta jež se pohyboval nejvíce bylo stání 15,66 % a ležení jen 9,59 %. Kdežto u slepice 1 s nejkratší dobou pohybu činilo stání 23,36 % a ležení 23,93 % délky sledovaného období. Podle mého názoru tento rozdíl u slepic může být způsoben jejich rozdílným sociálním pořadím ve skupině.

Komfortní chování bylo více zastoupeno u obou samic, které mu věnovaly necelých 13 % času a kohout pouze 7 %. Kohout se věnoval spíše „hlídání“ svého harému a protože bylo období toku tak i této aktivitě (11,68 % kohout a 2,71 až 5,11 % slepice).

Rovněž hlasové projevy byly častěji zaznamenány u kohouta a u slepice 1 nebyly hlasové projevy vůbec zachyceny. Domnívám se, že i toto bylo ovlivněno pořadím ve skupině.

Další ze sledovaných činností tzn. běh a jiné aktivity byly poměrně vyrovnané u všech tří zvířat ve skupině.

ZÁVĚR

Z výsledků vyplývá, že existují rozdíly jak mezi pohlavími tak i mezi jedinci uvnitř chovné triády. Tyto rozdíly jsou pravděpodobně způsobeny tím, že kohout hlídá své slepice a stejně jako v přírodě se před nimi v období toku „předvádí“, obíhá svůj harém a celkově se více pohybuje. Mezi slepicemi byly patrné rozdíly v sociálním pořadí, neboť kohout zde má vybránu svou favoritku, která je tudíž na vyšším stupni v hierarchii. V tomto případě to byla slepice 2. Tím bylo způsobeno podle mě i to, že aktivity jako tok a pohyb u ní byly více zastoupené než u slepice 1, které se kohout tolik nevěnoval a proto mohla v tomto období delší dobu strávit odpočinkem.

Je důležité, aby chovatel pochopil chování pštrosa a jeho životní potřeby, což by mělo pomoci přizpůsobit podmínky faremního chovu tak, aby bylo optimalizováno welfare. Musíme si uvědomit, že stresové situace ovlivňují zdravotní stav a pohodu zvířat, což v konečném důsledku ovlivní užitkovost a reprodukci, která je pro chovatele velmi důležitá neboť jen zdravá a produkce schopná zvířata mu mohou přinést ekonomický zisk.

Tab. 1 Procentické zastoupení aktivit chovné třídy během sledovaného období

zvíře	příjem potravy	pití	zobání	kálení	pohyb	stání	ležení	komfortní chování	hlasové projevy	běh	tok, páření	jiné aktivity
kohout	13,32	1,39	3,22	6,63	25,51	15,66	9,59	7,32	1,52	1,58	11,68	2,59
slepice 1	11,05	1,26	4,42	5,87	10,98	23,36	23,93	12,94	0	1,14	2,71	2,34
slepice 2	13,76	1,39	4,92	6,50	19,76	21,65	10,04	12,69	0,88	0,82	5,11	2,46

% zastoupení aktivit u chovné třídy pštrosa dvouprstého

